

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут журналістики
Кафедра бібліотекознавства та інформології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов
« 10 » 12 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Інтелектуальна свобода та доступ до інформації

для студентів

спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 029.00.02 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Київ – 2020

Розробник:

Поліщук Тетяна Ігорівна, старший викладач кафедри бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Поліщук Тетяна Ігорівна, старший викладач кафедри бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри бібліотекознавства та інформології

Протокол від 20 січня 2020 року № 8

Завідувач кафедри

бібліотекознавства та інформології Вос О.В. Воскобойнікова-Гузева

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

27 січня 2020 року

Гарант освітньої програми Вос О.В. Воскобойнікова-Гузева

Робочу програму перевірено

28.01.2020 р.

Заступник директора

Інституту журналістики з навчальної роботи Рос О.А. Росінська

Пролонговано:

на 2020/2021 н.р. підпис (ПБ), «28» 11 2020 р., протокол № 4

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__»__ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__»__ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__»__ 20__ р., протокол № _____

ЗМІСТ

Зміст.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Результати навчання за дисципліною.....	6
4. Структура навчальної дисципліни.....	7
5. Програма навчальної дисципліни	9
<i>Змістовий модуль 1</i>	9
<i>Змістовий модуль 2</i>	10
<i>Змістовий модуль 3</i>	11
6. Контроль навчальних досягнень	13
<i>6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.....</i>	13
<i>6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання...</i>	15
<i>6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.....</i>	18
<i>6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.....</i>	18
<i>6.5. Орієнтовний перелік питань до екзамену.....</i>	19
<i>6.6. Шкала відповідності оцінок.....</i>	22
7. Навчально-методична карта дисципліни «Інтелектуальна свобода та доступ до інформації».....	24
8. Рекомендовані джерела.....	25
<i>Законодавчі і нормативно-правові документи.....</i>	25
<i>Основні.....</i>	25
<i>Додаткові.....</i>	26

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання (денна)
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	4 / 120
Курс	1
Семестр	2
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, в тому числі:	120
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	30
Самостійна робота	42
Форма семестрового контролю	Екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – опанувати основні засади та принципи діяльності бібліотек, архівів, інформаційних установ щодо забезпечення інтелектуальної свободи та доступності до інформації як важливого складника демократії, навчити етичних принципів бібліотечної професії, що ґрунтуються на концепції інтелектуальної свободи та соціальній відповідальності, запереченні цензури, забезпеченні конфіденційності.

Завдання дисципліни:

- навчитися аргументувати свою точку зору в процесі розгляду проблем інтелектуальної свободи та доступності інформації, давати оцінку соціальним і культурним наслідкам використання інформаційних ресурсів;
- вміти вільно використовувати сучасні технології і механізми комунікації в процесі створення, передавання та споживання інформації;
- оволодіти знаннями щодо сутності концепції інтелектуальної свободи та ролі бібліотек у її реалізації;
- поглибити знання про функції бібліотек, архівів та інформаційних установ і доступність до інформації в умовах переходу до суспільства знань;

- розширити уявлення про бібліотечно-інформаційну політику держави з огляду на забезпечення інтелектуальної свободи громадян;
- орієнтуватися в проблемі протидії цензури в діяльності бібліотек, архівів та інформаційних установ;
- сформувати розуміння важливості вільного доступу та обміну інформацією для активізації міжнародного бібліотечно-інформаційного співробітництва;
- ознайомити з діяльністю міжнародних організацій – ЮНЕСКО, ІФЛА та ін., які проводять активну діяльність з пропагування та відстоювання права громадян на вільний доступ та обмін інформацією, у тому числі в державних інституціях (бібліотеках, архівах, інформаційних центрах тощо);
- поглибити знання щодо етичних засад бібліотечної професії;
- допомогти оволодіти знаннями і навичками забезпечення конфіденційності бібліотечного обслуговування та даних про користувача;
- закласти основи знань щодо ролі бібліотечної громадськості в забезпеченні принципу інтелектуальної свободи в діяльності книгозбірень і організації доступу до інформації.

Програмні компетентності бакалаврів:

- Знання аналізу певного обсягу інформації з подальшою можливістю синтезувати нові впровадження на основі логічних аргументів та перевірених фактів.
- Здійснювати дослідження документознавчих проблем, використовуючи відповідні наукові методи.
- Здійснювати класифікацію документів за різними ознаками.
- Здатність проводити поточне і ретроспективне комплектування бібліотечного фонду; приймати, брати на облік, здійснювати технічну обробку документів, що надійшли до фонду бібліотеки, архіву.

Дисципліна спрямована на формування таких **фахових (професійних) програмних компетентностей** освітньої програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»:

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК-5	Здатність спілкуватись іноземною мовою.
	ЗК-6	Навички використання інформаційних і комунікативних технологій.
	ЗК-10	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
	ЗК-11	Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи

		людини і громадянина в Україні.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК-3	Здатність використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, мережеві та мобільні технології для вирішення професійних завдань.
	ФК-6	Здатність підтримувати ділову комунікацію з усіма суб'єктами інформаційного ринку, користувачами, партнерами, органами влади та управління, засобами масової інформації.
	ФК-10	Здатність адмініструвати соціальні мережі, електронні бібліотеки та архіви.
	ФК-14	Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Опанування дисципліни дозволяє отримати такі **програмні результати** освітньої програми підготовки бакалаврів:

Результати навчання	РН1	Знати і розуміти наукові засади організації, модернізації та впровадження новітніх технологій в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності.
	РН6	Знати, розуміти та застосовувати в практичній діяльності законодавчі та галузеві нормативні документи.
	РН9	Оцінювати можливості застосування новітніх інформаційно-комп'ютерних та комунікаційних технологій для вдосконалення практик виробництва інформаційних продуктів і послуг.
	РН10	Кваліфіковано використовувати типові комп'ютерне та офісне обладнання.
	РН15	Використовувати різноманітні комунікативні технології для ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва.
	РН19	Дотримуватися і реалізовувати основні засади охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Діяльність студентів в Інформаційно-аналітичному центрі спрямована на отримання теоретичних знань, вмінь та набуття практичних навичок з предметного пошуку у вітчизняних та зарубіжних інформаційних

ресурсах, аналізу різних видів документів (договори, угоди, програми, проекти тощо) та інформаційних ресурсів, необхідних майбутнім фахівцям інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
			Аудиторна					
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Модульні	
Змістовий модуль I								
Інтелектуальна свобода та інформаційна політика								
1.1	Доступність інформації та розширення функцій бібліотеки в умовах переходу до суспільства знань	4	2				2	
1.2	Концепція інтелектуальної свободи у сучасному суспільстві	4		2			2	
1.3	Інтелектуальна свобода та державна бібліотечно-інформаційна політика демократичних країн	4			2		2	
1.4	Форми і методи адвокації інтелектуальної свободи бібліотечними асоціаціями	4		2			2	
1.5	Роль ЮНЕСКО, ІФЛА та інших міжнародних організацій в забезпеченні інтелектуальної свободи	4			2		2	
1.6	Діяльність бібліотек у царині захисту інтелектуальної свободи: досвід національних бібліотечних асоціацій	4			2		2	
1.7	Інтелектуальна свобода, вільне висловлення та свобода інформації: міжнародна правова база	4			2		2	
	Модульна контрольна робота	2				2		
Разом за модулем 1		30	2	4	8		14	
Змістовий модуль II								
Вільний доступ і обмін інформацією та цензура								
2.1	Вільний та безбар'єрний доступ і обмін інформацією як умова міжнародного бібліотечно-інформаційного співробітництва	4	2				2	
2.2	Бібліотечні асоціації: нормотворчість, контроль, навчання	4			2		2	
2.3	Цензура у діяльності бібліотек та архівів: започаткування, історія, розвиток	4			2		2	
2.4	Доступність бібліотек та архівів для громадян з інвалідністю.	4		2			2	
2.5	Принцип загальнодоступності бібліотек і архівів: безоплатні та платні послуги	4			2		2	

2.6	Роль міжнародних і національних бібліотечних асоціацій у боротьбі з цензурою	4			2			2
2.7	Бібліотеки та архіви і цензура на сучасному етапі	4		2				2
	Модульна контрольна робота	2					2	
	Разом за модулем 2	30	2	4	8		2	14
Змістовий модуль III								
Медіакомунікація та доступність інформації								
3.1	Медіакультура в інформаційному суспільстві	4	2					2
3.2	Функції культури медіаспоживання	4		2				2
3.3	Медіаконтроль	4			2			2
3.4	Медіазалежність	4			2			2
3.5	Форми медіакомунікації та види медіа	4			2			2
3.6	Медіаосвіта та медіаграмотність	4		2				2
3.7	Медіапросьюмеризм та критичне мислення	4			2			2
	Модульна контрольна робота	2			2		2	
	Разом за модулем 3	30	2	4	8		2	14
	Екзамен	30					30	
	Разом за навчальним планом	120	6	12	24		6/30	42

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I

Інтелектуальна свобода та інформаційна політика

Лекція 1. Доступність інформації та розширення функцій бібліотеки в умовах переходу до суспільства знань (2 год.)

Бібліотеки як установи, що покликані забезпечувати рівні можливості всіх громадян використовувати інформацію. Проблеми доступності до інформації та книгозбірень. Фізична доступність: наявність бібліотечних ресурсів (друкованих та електронних видань, комп'ютерних робочих станцій, доступу до Інтернету, професійного персоналу тощо), зручні приміщення бібліотек, обладнання для людей з особливими потребами, мобільні бібліотеки з доступом до Інтернету та ін. Сприяння інтелектуальній доступності: навігація в інформаційних ресурсах, навчання користувачів тощо.

Інформаційний ринок і трансформація бібліотечної діяльності з огляду на забезпечення доступності інформації та послуг бібліотек.

Зміни в сутності праці та відпочинку, їх врахування бібліотекою. Пластичність організації праці, створення нової парадигми робочого місця. Нові тенденції у проведенні вільного і робочого часу. Організація доступу до бібліотечних послуг та інформації особливим суспільним групам - меншинам, полікультурним групам населення, людям різних вікових категорій, громадянам з особливими потребами. Доступ до бібліотечних послуг на селі та в мегаполісах.

Перегляд концепції обслуговування читачів: обслуговування своїми фондами та надання доступу до зовнішніх інформаційних ресурсів. Концепції «віртуальної бібліотеки», «електронної бібліотеки». Основні проекти створення

електронних бібліотек. Переваги та небезпеки (обмеження) стосовно доступності інформації.

Роль бібліотек в забезпеченні доступності до урядової (офіційної) інформації.

Причини, через які доступ до певної інформації може бути обмеженим. Обмеження, що встановлені законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для охорони порядку або запобігання злочинам, для охорони здоров'я або моралі, для захисту репутації або прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду і є необхідними в демократичному суспільстві. Власність на інформацію. Закон про авторське право і проблеми доступності до інформації в бібліотеках.

Семінар 1. Інтелектуальна свобода та державна бібліотечно-інформаційна політика демократичних країн (2 год.).

Практичне заняття 1. Концепція інтелектуальної свободи у сучасному суспільстві (2 год.).

Семінар 2. Форми і методи адвокації інтелектуальної свободи бібліотечними асоціаціями (2 год.).

Практичне заняття 2. Роль ЮНЕСКО, ІФЛА та інших міжнародних організацій в забезпеченні інтелектуальної свободи (2 год.).

Практичне заняття 3. Діяльність бібліотек у царині захисту інтелектуальної свободи: досвід національних бібліотечних асоціацій (2 год.).

Практичне заняття 4. Інтелектуальна свобода, вільне висловлення та свобода інформації: міжнародна правова база (2 год.).

Змістовий модуль II

Вільний доступ і обмін інформацією та цензура

Лекція 2. Вільний та безбар'єрний доступ і обмін інформацією як умова міжнародного бібліотечно-інформаційного співробітництва (2 год.).

Неможливість розвитку суспільства - культури, науки, техніки, освіти, виробництва без міжнародного співробітництва, без обміну інформацією та ідеями. Глобалізація цього явища. Приєднання України до єдиного світового інформаційного простору і необхідність вивчення та врахування міжнародних визнаних норм інформаційного співробітництва, знання специфіки й особливостей функціонування інформаційно-бібліотечних систем, розуміння основних принципів інформаційної політики в окремих країнах та в об'єднаннях країн. Концепція "Інформація без кордонів". Функція бібліотеки - не лише зберігати літературу і давати читачам певні видання, які зберігаються в її фондах, а забезпечувати читачам доступ до світових інформаційних джерел, до будь-якої бібліотеки або документів усіх видів і на будь-яких носіях. Концепція "віртуальної бібліотеки". Міжнародне співробітництво, яке передбачає обмін бібліографічними даними, електронну доставку, міжнародний книгообмін, спільну каталогізацію та створення баз даних, реалізацію спільних науково-дослідних проектів в галузі бібліотечно-інформаційної діяльності та ін.

Вплив на міжнародне бібліотечне співробітництво політико-економічних змін, демократизації, тенденцій до об'єднання - з одного боку, та тенденцій національного самовизначення і сепаратистського руху - з іншого боку. Основні підходи, пріоритети і стратегії міжнародного інформаційного співробітництва. Можливості та умови використання міжнародного консалтингу в бібліотечно-інформаційній сфері.

Концепція інтелектуальної свободи як основа інформаційно-бібліотечної діяльності та співпраці. Діяльність ЮНЕСКО та ІФЛА. Комітет з вільного доступу до інформації та свободи висловлення (FAIFE) ІФЛА, його значення для захисту інтелектуальної свободи. Діяльність інших міжнародних бібліотечних об'єднань та організацій у цій сфері. Роль благодійних фондів та організацій у сприянні міжнародному бібліотечному співробітництву шляхом проведення спільних наукових досліджень, наукових конференцій і семінарів бібліотечних працівників, обміну спеціалістами, надання можливості навчання, стажування, наукових досліджень за кордоном, здійснення спільних проєктів, консалтингової діяльності тощо.

Участь бібліотечної спільноти України у міжнародному бібліотечному співробітництві. Роль зарубіжних посольств, культурних представництв і фундацій у розвитку міжнародної співпраці українських бібліотек.

Практичне заняття 5. Бібліотечні асоціації: нормотворчість, контроль, навчання (2 год.).

Практичне заняття 6. Цензура у діяльності бібліотек та архівів: започаткування, історія, розвиток (2 год.).

Семінар 3. Доступність бібліотек та архівів для громадян з інвалідністю (2 год.).

Практичне заняття 7. Принцип загальнодоступності бібліотек і архівів: безоплатні та платні послуги (2 год.)

Практичне заняття 8. Роль міжнародних і національних бібліотечних асоціацій у боротьбі з цензурою (2 год.)

Семінар 4. Бібліотеки та архіви і цензура на сучасному етапі (2 год.).

Змістовий модуль III

Медіакомунікація та доступність інформації

Лекція 3. Медіакультура в інформаційному суспільстві (2 год.).

Культура як «друга природа», як джерело регулювання соціальної взаємодії і поведінки.

Масова комунікація як об'єктивно-історичний процес спадщини, обумовлений потребами суспільства і сприяючий соціалізації особи і функціонуванню культури. Типи комунікації в історії культури як реалізація потреби в динаміці й ілюзорності.

Загальне поняття «медіа». «Медіакультура» як складова сучасної культурологічної теорії.

Роль Г. М. Маклюєна в історії медіакультури. Маклюєнівська культурна типологія як новий погляд на теорію і історію культури. Епоха дописемного варварства. Від письмової цивілізації до епохи Гуттенберга. Технічний прогрес

і розвиток електронних медіа («галактика Марконі»). Від «галактики Марконі» до «галактики Інтернету».

Медіа як засоби для передачі інформації і як середовище естетизації і трансляції культурних кодів. Медіа як «діюча метафора» (М. Маклюен). Медіа як «міфологія» (Р. Барт). Медіа як «переклад» певного тексту з однієї мови іншими (Ю. Лотман). Медіакультура як триада: повідомлення (послання) – комунікація (засіб) – інтерпретація (сприйняття).

Внесок у теорію медіакультури зарубіжних дослідників.

Сучасна медіакультура як інтенсивність інформаційного потоку.

Семінар 5. Функції культури медіаспоживання (2 год.).

Практичне заняття 9. Медіаконтроль (2 год.)

Практичне заняття 10. Медіазалежність (2 год.)

Практичне заняття 11. Форми медіакомунікації та види медіа (2 год.)

Семінар 6. Медіаосвіта та медіаграмотність (2 год.).

Практичне заняття 12. Медіапросьюмеризм та критичне мислення (2 год.)

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Інтелектуальна свобода та доступ до інформації» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип покрокової звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю подано у табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

Вид діяльності	Максима кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	Кількість одиниць	максимальна кількість балів	Кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1

Відвідування семінарських та практичних занять	1	6	6	6	6	6	6
Робота на семінарському та практичному занятті	10	6	60	6	60	6	60
Виконання завдання для самостійної роботи	5	7	35	7	35	7	35
Модульна контрольна робота	25	1	25	1	25	1	25
Разом			127		127		127
Максимальна кількість балів: 381							
Розрахунок коефіцієнта: $381 : 60 = 6,35$ Студент набрав: 350 балів Оцінка: $350 : 6,35 = 55$ балів Екзамен: максимально 40 балів							

Методи контролю

Перевірка й оцінювання знань студентів здійснюється методами контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності (методи усного, письмового, практичного контролю та методи самоконтролю). Об'єктами контролю є систематичність, активність і результативність роботи студента впродовж семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни в межах аудиторних занять, а також виконання завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Оцінювання самостійної роботи й активності на практичних заняттях здійснюється за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;
- 3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;
- 4) уміння поєднати теорію з практикою при розгляді конкретних ситуацій, розв'язанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Завдання для проміжного контролю знань студентів охоплюють теми, які вивчаються в межах окремих модулів.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ вчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль I

Інтелектуальна свобода та інформаційна політика

(14 год.)

1. На основі законодавчих, нормативних та організаційних документів, навчальних, довідкових та наукових видань, електронних ресурсів дати визначення основним термінам і поняттям курсу: інтелектуальна свобода, державна інформаційна політика, професійна етика бібліотекаря, конфіденційність бібліотечно-інформаційного обслуговування, інформаційна цензура, вільний доступ і обмін інформацією, адвокація, принцип загальнодоступності бібліотек і архівів тощо. Інформацію подати у формі таблиці – 2 год.

Термін	Визначення	Джерело
--------	------------	---------

2. Проаналізувати документи європейських національних бібліотечних асоціацій, в яких визначаються підвалини діяльності бібліотек у царині захисту інтелектуальної свободи, свободи доступу до інформації та розвитку і реалізації бібліотечно-інформаційної політики – 2 год.

3. Проаналізувати «Положення про бібліотеки та інтелектуальну свободу» ІФЛА, з'ясувати, чому воно важливе для здійснення міжнародної співпраці – 2 год.

4. Проаналізувати Маніфест «Бібліотеки в умовах кризи» (2015 р.) УБА та дати власну фахову оцінку (виявити сильні і слабкі сторони, надати власні пропозиції тощо) – 2 год.

5. Виявити міжнародні і вітчизняні громадські організації, які опікуються свободою слова та інформації в Україні. Інформацію подати у формі таблиці – 2 год.

Організація	Сфера діяльності, програми	Контакти
-------------	----------------------------	----------

6. Виявити та проаналізувати документи, що визначають бібліотечно-інформаційну політику України. Законспектувати основні положення – 2 год.

7. Ознайомитися «Декларацією про бібліотеки, інформаційні служби та інтелектуальну свободу» ІФЛА, прийнятою у Глазго. Законспектувати основні положення – 2 год.

Змістовий модуль II **Вільний доступ і обмін інформацією та цензура** **(14 год.)**

1. Проаналізувати веб-сайт програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх». Законспектувати основні положення – 2 год.

2. Дослідити, які організації в Україні підтримують боротьбу з цензурою – 2 год.

3. Дослідити міжнародну діяльність ОУНБ на основі аналізу її веб-сайту та публікацій у пресі. Інформацію подати у структурованій формі – 2 год.

Назва ОУНБ

Рік (роки)	Міжнародна програма, проект	Результат
------------	-----------------------------	-----------

4. Виявити 5 бібліотек, які обмежують доступ своїм Інтернет-користувачам до власних інформаційних ресурсів – ресурсів, які можна переглядати лише в читальних залах бібліотеки (зазначити, які саме ресурси є недоступними в кожній з бібліотек) – 2 год.

5. Визначити основні положення «Олександрійського маніфесту про бібліотеки: інформаційне суспільство в дії» (2005 р.) – 2 год.

6. Підготувати електронну книжково-інформаційну виставку чи презентацію (10 позицій) з теми «Бібліотек@: свобода читати, слухати, дивитися, думати в бібліотеці» – 2 год.

7. Виявити 5 прикладів заборони упродовж останніх 100 років у різних країнах книжок, фільмів, авторів, музичних творів, Інтернет-сайтів та пояснити причини їхньої заборони – 2 год.

Змістовий модуль III **Медіакомунікація та доступність інформації** **(14 год.)**

1. Проаналізувати наукову, навчальну, довідкову літературу та інформаційні джерела і дати визначення базових термінів і понять курсу: медіакультура, медіаспоживання, медіазалежність, медіаконтроль, медіаосвіта, медіаграмотність, медіаобізнаність, медіакомпетентність, медіаосвіченість, нові медіа, кіберкультура, медіатекст, медіаповідомлення, медіаканали, медіатвір, медіаспоживач, медіавиробник, медіатехнології тощо, результати подати у формі таблиці – 2 год.

Термін	Визначення	Джерело
--------	------------	---------

2. Подати історію розвитку одного виду медіа в світі та в Україні на вибір (газета, журнал, телебачення, радіо, інтернет-телебачення, інтернет-радіо, інтернет-газета, інтернет-журнал, інтернет-новинний портал тощо) – 2 год.

3. Скласти порт-фоліо однієї відомої торгової марки, бренду з медійної точки зору (присутність в медіа, головні піар-кампанії, «похід до вершини», ребрендинг, іміджева стратегія тощо) – 2 год.

4. Проаналізувати 3 медіатвори (пісня, стаття, інтерв'ю, книга, фільм, серіал, цикл програм тощо) на предмет виявлення і встановлення елементів медіавпливу, який вони здійснили на медіаспоживача – 2 год.

5. Дати медіакомпетентну характеристику (ідеологія, джерела фінансування, політична підтримка, цільова аудиторія, найпоширеніші методи і форми подачі матеріалу тощо) 5 медіавиробникам (різних видів) – 2 год.

6. «Я використовую (буду використовувати) здобутки (які саме) медіакультури у навчанні, в побуті, у своїй професійній діяльності» – 2 год.

7. Навести приклади 3 медіатекстів зі структурованим аналізом: хто повідомив; що повідомив; як повідомив; для чого повідомив; методи і технології, що були використані для впливу на споживача; цільова аудиторія повідомлення; підтримка даного повідомлення іншими медіавиробниками – 2 год.

Самостійна робота студентів – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі аудиторної роботи знань, умінь і навичок, а також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Питання, що виникають у студентів стосовно виконання запланованих завдань, вирішуються на консультаціях, які проводять згідно з графіками, затвердженими кафедрою.

Самостійна робота студентів передбачена до кожної теми курсу, зміст якої полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу після відвідування лекцій;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання на практичному занятті.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання лекційного матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. При цьому не слід дослівно записувати за лектором, а своїми словами фіксувати найсуттєвіше: тему, її основні питання та положення. На сторінках конспекту

варто залишати широкі поля для додаткових поміток під час самостійної роботи над літературою.

Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацювати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал, на який лектор посилається при викладанні нового. Якщо з певних причин лекція пропущена, її необхідно законспектувати й опрацювати самостійно, незрозумілі питання з'ясувати на консультації.

Основні види самостійної роботи студентів з дисципліни: вивчення лекційного матеріалу, опрацювання рекомендованої літератури, самоконтроль рівня засвоєння програмного матеріалу, написання рефератів.

Критерії оцінки результатів самостійної роботи.

У процесі виконання самостійної роботи викладач оцінює:

- рівень засвоєння студентом навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- вміння використовувати теоретичні знання при виконанні практичних задач;
- обґрунтованість та логічність викладення самостійно вивченого матеріалу;
- повноту розкриття теми дослідження;
- оформлення матеріалів згідно з висунутими вимогами;
- максимальна кількість балів за 1 (одне) виконане завдання – 5.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Формою проведення модульного контролю є модульна контрольна робота, яка складається з 2 (двох) теоретичних питань (письмова відповідь) – 25 балів.

Кожне з двох питань оцінюється максимально в 12,5 балів.

Головними критеріями оцінювання знань і вмінь студентів є правильність, точність, логічність, структурованість і повнота викладу матеріалу при письмовій відповіді на теоретичні питання.

<i>Максимальна кількість балів для кожного питання – 12,5</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
12,5 – 10	Дана повна і точна чи майже повна і точна відповідь на питання, матеріал викладено в основному логічно і структуровано
9,5 – 7,5	Дана неповна і не зовсім точна відповідь на питання, матеріал викладено переважно логічно і структуровано
7 – 5	Дана часткова відповідь на питання, виклад матеріалу не має достатньої логіки та майже не структурований
4,5 – 0	Дана фрагментарна відповідь на питання, виклад матеріалу не логічний та не структурований

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Формою проведення семестрового контролю, який проводиться з метою оцінювання результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни за результатами трьох модулів, є екзамен, який складається з письмової відповіді на 4 (чотири) питання – 40 балів. Умовою допуску до екзамену є набрання студентом (відвідування лекцій, відвідування і робота на семінарських та практичних заняттях, виконання самостійних завдань) щонайменше 35 балів.

Кожне з чотирьох питань оцінюється максимально в 10 балів.

Головними критеріями оцінювання знань і вмінь студентів є правильність, точність, логічність, структурованість і повнота викладу матеріалу при письмовій відповіді на теоретичні питання.

<i>Максимальна кількість балів для кожного питання – 10</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
10 – 8	Дана повна і точна чи майже повна і точна відповідь на питання, матеріал викладено в основному логічно і структуровано
7,5 – 5,5	Дана неповна і не зовсім точна відповідь на питання, матеріал викладено переважно логічно і структуровано
5 – 3	Дана часткова відповідь на питання, виклад матеріалу не має достатньої логіки та майже не структурований
2,5 – 0	Дана фрагментарна відповідь на питання, виклад матеріалу не логічний та не структурований

6.5. Орієнтовний перелік питань до екзамену

1. Що таке інтелектуальна свобода.
2. Досвід і завдання бібліотечних асоціацій щодо захисту свободи слова і безперешкодного обміну інформацією.
3. Роль бібліотечних асоціацій у поширенні поінформованості та захисту інтелектуальної свободи в суспільстві та серед бібліотечної спільноти.
4. Форми і методи адвокації інтелектуальної свободи та доступності до інформації.
5. Інтелектуальна свобода як основа демократії.
6. Діючі міжнародні акти з прав людини та інтелектуальної свободи.
7. Законодавче забезпечення прав людини та інтелектуальної свободи в Україні.
8. Роль ЮНЕСКО, ІФЛА та інших міжнародних інституцій у формуванні інформаційно-бібліотечної політики в демократичних країнах.
9. Які міжнародні документи визначають основні принципи інтелектуальної свободи?
10. Чому інтелектуальна свобода важлива для демократичного громадянського суспільства?
11. Які документи визначають підвалини діяльності бібліотек у царині захисту інтелектуальної свободи?

12. Хто виступає партнером бібліотек у забезпеченні інтелектуальної свободи, чому?
13. Перелічіть загальносвітові тенденції трансформації інформаційного середовища.
14. Як закон про авторське право впливає на доступність до документів та інформації?
15. Назвіть важливі для українських бібліотек напрямки покращання доступу до інформації та бібліотечних матеріалів.
16. Забезпечення конфіденційності бібліотечного обслуговування.
17. Конфіденційність у цифровому середовищі.
18. Якою є роль бібліотек у цензурі Інтернету та доступності інформації.
19. Правова, фізична, інтелектуальна доступність інформації.
20. Обмеження доступу до інформації.
21. Власність на інформацію.
22. Документи ІФЛА з міжнародного бібліотечно-інформаційного співробітництва.
23. Міжнародні договори та міждержавні угоди України в бібліотечно-інформаційній сфері.
24. Історія духовної та світської цензури в бібліотечно-архівній діяльності.
25. Форми і методи протистояння цензурі в бібліотеках та архівах на сучасному етапі.
26. Рекомендації УБА «Як бібліотеки можуть протистояти цензурі (2017)»
27. Що таке «Медіакультура». Види медіакультури.
28. Загальне поняття «медіа», види медіа, їх характеристика.
29. Роль Г. М. Маклюена в історії медіакультури.
30. Поняття: ЗМІ, ЗМК, мас-медіа, нові медіа.
31. Телебачення як символ медіакультури ХХ ст.
32. Інтернет як символ медіакультури ХХІ ст.
33. Медіапросьюмеризм.
34. Медіазалежність
35. Поняття: медіаосвіта та медіаграмотність.
36. Медіа як політичний, ідеологічний, економічний, культурологічний, соціологічний, психологічний інструмент.
37. Медіа як мистецтво.
38. Медіатехнології: методи, засоби, інструменти, маніпуляції.
39. Що таке «кодекс етики» бібліотекаря?
40. Які існують види кодексів бібліотечної етики?
- 41.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Таблиця 6.6

Оцінка	Рейтингова оцінка	Кількість балів
Відмінно	A	90 – 100
Дуже добре	B	82 – 89
Добре	C	75 – 81
Задовільно	D	69 – 74
Достатньо	E	60 – 68

Незадовільно	FX – F	0 – 59
--------------	--------	--------

7. Навчально-методична карта дисципліни

«Інтелектуальна свобода та доступ до інформації»

Разом: 120 год., лекції – 6 год., семінарські заняття – 12 год., практичні заняття – 24 год., самостійна робота – 42 год., мк – 6 год., семестровий контроль (екзамен) – 30 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3			
Назва модуля	Інтелектуальна свобода та інформаційна політика				Вільний доступ і обмін інформацією та цензура				Медіакомунікація та доступність інформації			
Кількість балів за модуль	127 балів				127 балів				127 балів			
Лекції	Відвідування – 1 б.				Відвідування – 1 б.				Відвідування – 1 б.			

Теми лекцій	Доступність інформації та розширення функцій бібліотеки в умовах переходу до суспільства знань – 1 б.	Вільний та безбар'єрний доступ і обмін інформацією як умова міжнародного бібліотечно-інформаційного співробітництва – 1 б.	Медіакультура в інформаційному суспільстві – 1 б.
Семінарські та практичні заняття	Відвідування – 6 б. Виконання – 60 б.	Відвідування – 6 б. Виконання – 60 б.	Відвідування – 6 б. Виконання – 60 б.
Теми семінарських та практичних занять	Концепція інтелектуальної свободи у сучасному суспільстві – 1+10 б. Форми і методи адвокатури інтелектуальної свободи бібліотечними асоціаціями – 1+10 б. Інтелектуальна свобода та державна бібліотечно-інформаційна політика лемократичних країн – 1+10 б. Роль ЮНЕСКО, ІФЛА та інших міжнародних організацій в забезпеченні інтелектуальної свободи – 1+10 б. Інтелектуальна свобода, вільне висловлення та свобода інформації: міжнародна правова база – 1+10 б. Діяльність бібліотек у царині захисту інтелектуальної свободи: досвід національних бібліотечних асоціацій – 1+10 б.	Бібліотечні асоціації: нормотворчість, контроль, навчання – 1+10 б. Цензура у діяльності бібліотек та архівів: започаткування, історія, розвиток – 1+10 б. Принцип загальнодоступності бібліотек і архівів: безоплатні та платні послуги – 1+10 б. Доступ до бібліотек та архівів громадян з інвалідністю – 1+10 б. Роль міжнародних і національних бібліотечних асоціацій у боротьбі з цензурою – 1+10 б. Бібліотеки та архіви і цензура на сучасному етапі – 1+10 б.	Функції культури медіаспоживання – 1+10 б. Медіаконтроль – 1+10 б. Медіазалежність – 1+10 б. Форми медіакомунікації та види медіа – 1+10 б. Медіасвіта та медіаграмотність – 1+10 б. Медіапросьюмеризм та критичне мислення – 1+10 б.
Самостійна робота	7x5=35 балів	7x5=35 балів	7x5=35 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота № 1 – 25 балів	Модульна контрольна робота № 2 – 25 балів	Модульна контрольна робота № 3 – 25 балів
Підсумковий контроль	Екзамен		

8. Рекомендовані джерела

Законодавчі і нормативно-правові документи

1. Всеобщая декларация прав человека : принята и провозглашена в резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1948 года [Электронный ресурс]. - Режим доступа : https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015#Text – Назва з екрану.

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод зі змінами, внесеними Протоколом N 11 (994_536) [Електронний ресурс]. – Режим доступа:

https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004#Text – Назва з екрану.

3. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> – Назва з екрану.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_043#Text – Назва з екрану.
5. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 25 січ. 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 7. – Ст.45. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> – Назва з екрану.
6. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – №48. – Ст. 650; В ред. Закону №317-19 від 21.05.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> – Назва з екрану.

Базові

1. Зражевська Н. І. Розуміння медіакультури: комунікація, постмодерн, ідентичність, ідеології, медіаконтроль [Текст] : монографія / Зражевська Ніна Іванівна. - Черкаси : Ю. Чабаненко [вид.], 2012. - 408 с.
2. Діпфейк та дезінформація : практ. посіб. / Агнешка М. Вальорска ; пер. з нім. В. Олійника – К. : Академія української преси ; Центр Вільної Преси, 2020. – 36 с.
3. Пашкова В. С. Інтелектуальна свобода та доступність інформації в демократичному суспільстві. Етика бібліотечного працівника : посіб. для тренерів за прогр. підвищ. кваліфікації / Укр. бібл. асоц., Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв, Центр безперервн. інформ.-бібл. освіти, Головний тренінгов. центр для бібліотекарів; В. С. Пашкова. - Київ : Самміт-книга, 2012 - 68 с.
4. Практична медіаграмотність для бібліотек / Власюк О.В, Потапова В.І., Срібна І. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В.Ф. — Київ : АУП, ЦВП, 2019. — 61 с.
5. Соціальні медіа для журналістів. Редакційна робота з Facebook, Twitter & Co / За загал. ред. В. Ф. Іванова, Пер. з нім. В. Климченко. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2018. — 198 с.

Додаткові

1. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти. – Х. : УВС, 2000. – 368 с.
2. Баришполець О. Т. Український словник медіакультури [Текст] / О. Т. Баришполець ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. - Київ : Міленіум, 2014. - 194, [1] с.
3. Відкритий доступ для всіх? Дискусія щодо «гейдельберзького заклику» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.goethe.de/wis/bib/dos/oac/uk4812973.htm> – Назва з екрану. – Назва з екрану.

4. Декларація з прав людини та мережа Інтернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.internetrights.org.ua/index.php?page=edri-gram&n=3.10>. – Назва з екрану.

5. Декларація про бібліотеки, інформаційні служби та інтелектуальну свободу, прийнята в Глазго / пер. В. С. Пашкової. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ula.org.ua/index.php?id=276&L=0> – Назва з екрану.

6. Декларація про свободу комунікації в Інтернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.medialaw.kiev.ua/laws/international/77> – Назва з екрану.

7. Індивідуальне обслуговування читачів: імідж та етика професійної поведінки бібліотекаря [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sas1.at.ua/index/0-54> – Назва з екрану.

8. Інформаційна політика України: європейський контекст : монографія / Л. В. Губерський, Є. Є. Камінський, Є. А. Макаренко та ін. - К. : Либідь, 2007. – 360 с.

9. Каракоз О.О. Бібліотека як складова частина радянської ідеологічної системи // Бібл. планета.- 2003. - № 3 - С. 20-25.

10. Каракоз О. О. Бібліотечна цензура в Україні у двадцяті роки ХХ століття // Вісн. Кн. палати. – 2004. - №11. - С. 29-33.

11. Каракоз О.О. Витоки бібліотечної цензури на Україні // Вісн. Кн. палати.- 2002. - № 6. - С. 33-37.

12. Крайнікова Т. Культура медіаспоживання в Україні: [від консьюмеризму до просьюмеризму] [Текст] : [монографія] / Тетяна Крайнікова ; [за наук. ред. В. В. Різуна]. - Бориспіль : Люксар, 2014. - 371 с.

13. Маніфест ІФЛА з прозорості, раціонального управління та свободи від корупції (2008 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ula.org.ua/index.php?id=276&L=0> – Назва з екрану.

14. Маніфест ІФЛА про Інтернет / пер. В. С. Пашкової [Електронний ресурс]. – Доступ до документу : <http://www.uba.org.ua/htdocs/modules/tinycontent/index.php?id=17> – Назва з екрану.

15. Міжнародні стандарти забезпечення свободи вираження поглядів. Збірник публікацій Артикалю 19 / За ред. Тараса Шевченка, Тетяни Олексіюк, — К., «Фенікс». — 2008. — 224 с

16. Малиновський О. Б. Мультимедійні бібліотечні інформаційні ресурси для осіб з особливими потребами : автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій / Малиновський Остап Богданович ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2016. — 19 с. 7. Маніфест ЮНЕСКО

про публічні бібліотеки. — Режим доступу:
<http://profy.nplu.org!/site/official/unesco.htm> – Назва з екрану.

17. Натаров О. Забезпечення сучасними бібліотеками доступу до наукових знань як форма реалізації права на свободу світогляду та віросповідання // Україна: події, факти, коментарі. – 2010. - №4. – С.61-66.

18. Ойрашський маніфест: Порядок денний проекту PULMAN для електронної Європи // Центри публічного доступу до Інтернету в бібліотеках : документи і матеріали. – К. 2005. – С.16-20.

19. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства // Центри публічного доступу до Інтернету в бібліотеках : документи і матеріали. – К., 2005. – С.16-20.

20. Основи медіакультури [Текст] : навч. посіб. для здобувачів ступеня вищ. освіти бакалавра всіх напрямів підгот. / [І. С. Бондаренко та ін. ; за заг. ред. В. М. Манакіна ; відп. ред. О. О. Семенець] ; Запоріж. нац. ун-т, Ф-т журналістики, Південноукр. центр медіаграмотності. - Запоріжжя : Кераміст, 2016. - 124 с. : іл.

21. Пашкова В. С. Досягнення національних бібліотечних асоціацій за сто років функціонування (1876-1970-ті рр.) / В. С. Пашкова // Бібл. форум України. – 2009. – № 1. – С.45-49. Те саме: [Електронний ресурс]. – Доступ до документу : <http://idea.com.ua/forum/viewtopic.php?t=771&highlight=n1y2009> – Назва з екрану.

22. Пашкова В. С. Національні бібліотечні асоціації, 1876–2008 : монографія. – Х. : Акта, 2009. – 336 с.

23. Пашкова В. С. Огляд діяльності бібліотечних асоціацій у розвинених країнах світу в останній чверті ХХ століття / В. С. Пашкова // Бібл. форум України. – 2007. - № 1. – С. 42-53.

24. Пашкова В.С. Рівноправний доступ, рівні можливості: еволюція бібліотечного обслуговування громадян із особливими потребами // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2006. - №3. – С. 26-34.

25. Пашкова В.С. Роль бібліотек у розвитку громадянського суспільства // Бібл. форум України. – 2006. – № 1. – С. 14-16.

26. Пашкова В. С. Роль національних бібліотечних асоціацій у вдосконаленні бібліотечного обслуговування неповноспроможних громадян // Інва.net (Рівне). – 2006. – Вип. 13. – С.4-6.

1. Поліщук Т. І. Медіапросьюмеризм як складова медіаосвіти // Матеріали другої міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі». – Київ: КНУКІМ, 2019. – С. 130-131.

27. Право на доступ до інформації: європейські стандарти та конституційні гарантії // Доступ до інформації та електронне врядування / Авт.-упоряд. М. С. Демкова, М. В. Фігель. – К. : Факт, 2004. – С.20-27.

28. Правове регулювання інформації персонального характеру // Доступ до інформації та електронне врядування / Авт.-упоряд. М. С. Демкова, М. В. Фігель. – К. : Факт, 2004. – С. 36-51.

29. Свобода інформації. Теорія та практика / Р. Карвер, Л. Гамерер, С. Бучанан, Е. Мугедіні, Є. Захаров ; Харків. правозахисна група. – Х., 2005.- 99 с.

30. Чи можуть співіснувати системи менеджменту цифрових прав і свобода інформації? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.goethe.de/ins/ua/kie/wis/sbi/urheberrecht/uk3256193.htm> – Назва з екрану.

31. Кириченко М. О. Інформаційна антропологія й інформаційна етика як складники формування ідеології інформаційного суспільства / М. О. Кириченко // Актуальні проблеми філософії та соціології. - 2017.-Вип. 16.-С. 51-53. 84

32. Як можна протидіяти «фейковим новинам»? : Аналіз. – Київ: Фонд Фрідріха Науманна за Свободу, Академія української преси, 2019 – Режим доступу : https://www.aup.com.ua/wp-content/uploads/2019/11/YAK_prottydiaty_fake_news_2019.pdf

– Назва з екрану.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

№ з/п	Адреса веб-сайту	Назва веб-сайту
1	https://mkip.gov.ua/	Міністерство культури та інформаційної політики України
2	http://www.nbu.gov.ua/	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : електронні інформаційні ресурси НБУВ
3	http://www.nplu.org/	Національна бібліотека України імені Я. Мудрого
4	http://library.kubg.edu.ua/	Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка
5	https://detector.media/	Детектор медіа
6	https://thedigital.gov.ua/	Міністерство цифрової трансформації України
7	https://ula.org.ua/	УБА
8	http://www.ifla.org	IFLA